WIKIPEDIA

Idioma eyak

El **eyak** ye una llingua apocayá estinguida de la familia na-dené tradicionalmente falada polos eyak, asitiada na área sur d'Alaska central, cerca de la desaguada del ríu Copper.

Eyak *I·yá·q* [ʔiːjaːq]	
Faláu en	Estaos Xuníos d'América
Zona	Cordova (Alaska)
Falantes	Estinguíu (2008, postrera falante: Marie Smith Jones)
Familia	Llingües na-dené Atabascanu-Eyak **Eyak**
Estatus oficial	
Oficial en	*Nengún país*
Reguláu por	*Nun ta reguláu*
Códigos	
ISO 639-1	*nengún*
ISO 639-3	eya (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=eya)

Estensión del eyak

Conteníu

Aspeutos históricos, sociales y culturales

Distribución

Numberosos topónimos usaos polos tlingit de la mariña del golfu son nomes d'orixe Eyak. Munchos d'esos nomes nun son tresparentes pa los Tlingit, que per otra parte caltuvieron una tradición oral sobre'l significáu orixinal de dichos nomes en eyak. La esistencia de nomes tligits derivaos de eyak a lo llargo de la mayor parte de la mariña sureste d'Alaska ye una fuerte evidencia de qu'en tiempos prehistóricos el eyak estender por un área enforma mayor que la qu'ocupaba cuando los primeros europeos llegaron al área de los eyaks. Estos fechos suxuríos son confirmaos tantu poles hestories orales calteníes ente los tlingits y los eyaks sobre la migración al traviés d'esa rexón.

Estinción

Marie Smith Jones (nacida'l 14 de mayu de 1918 – finada, 21 de xineru de 2008)[1][2][3] que vivía en Cordova (Alaska) yera la postrera falante nativa conocida, y la postrera indíxena eyak non mestiza. Por cuenta de la desapaición progresiva de los sos falantes, el eyak convertir nun símbolu de la llucha contra la estinción llingüística.[4]

El creciente usu del inglés y la supresión de les llingües indíxenes orixinales nun son les úniques razones qu'espliquen el cayente del idioma eyak. La migración escontra'l norte de los tlinglit na área de la badea de Yakutat pocu antes del contautu colos europeos favoreció l'usu del tlingit por cuenta del eyak a lo llargo de la mariña pacífica d'Alaska. Los eyak tamién sufrieron la presión de los sos vecinos del oeste, los alutiiq del estrechu del príncipe Guillermo, según la presión de los pueblos del valle del ríu Copper. Les cultures eyak y tlingit empezaron a converxer a lo llargo dela mariña del golfu d'Alaska, y un ciertu númberu de falantes de eyak fueron absorbíos poles poblaciones tlingits de la mariña. Esos fenómenos provocaron un procesu de sustitución llingüística del eyak en favor del tlingit ente la mayor parte de les poblaciones metizadas de dambes etnies nunes poques xeneraciones, tal como narren les hestories tradicionales tlingits de la rexón.

Renacimientu

En xunu de 2010, el *Anchorage Daily News* publicó un artículu sobre Guillaume Leduey, un estudiante francés universtario qu'amosaba una conexón inesperada cola llingua eyak. Dende los 12 años, tuviera aprendiendo eyak, utilizando materiales impresos y DVD educativos que llogró del Alaska Native Language Center. Mientres esi tiempu, nunca viaxó a Alaska, o paroló con Marie Smith Jones, la postrera falante nativa.[5]

Esi mesmu mes, Leduey viaxó a Alaska y atopóse col Michael E. Krauss, destacáu llingüista y profesor eméritu de la Universidá d'Alaska Fairbanks. Krauss ayudó a Leduey cola pronunciación fonolóxica correuta del eyak, y apurrió mayor instrucción gramática y morfoloxía procedente d'hestories eyak tradicionales primeramente documentadas. En xunu de 2001, Leduey volvió a Alaska pa impartir talleres sobre llingua eyak en Anchorage y Cordova. Anguaño considérase-y un falante fluyíu de la llingua, traductor ya instructor de Eyak[6] A pesar de la so competencia de Guillaume Leduey na llingua, el eyak considérase una llingua estinguida una y bones nun esiste nengún falante nativu de la llingua. Anguaño, Guillaume apurre instrucción y ayuda al *Eyak Language Project* dende Francia.

Descripción llingüística

Clasificación

El eyak nun ta bien cercanamente emparentáu con nenguna otra llingua conocida, anque sí amuesa un parentescu, anque non cercanu, coles llingües atapascas. El grupu eyak-atapasco, xuntu col idioma tlingit que ta más distantemente emparentáu con ellos, forma'l nucleu de les llingües na-dené. Apocayá propúnxose qu'estes llingües podríen tener un parentescu coles llingües yeniseicas (y dellos autores sostuvieron que l'idioma haida podría tar tamién emparentáu, pero esa propuesta foi más severamente criticada).

Fonoloxía

L'inventariu consonánticu vien dau por:

		Billabial	Alveolar		Postalveolar / Palatal	Velar		Uvular	Glotal
			central	llateral		simple	llabial.		
Oclusiva	non aspirada		**d** [t]			**g** [k]	**gw** [kʷ]	**g̣** [q]	
	aspirada		**t** [tʰ]			**k** [kʰ]		**q** [qʰ]	
	eyectiva		**t'** [tʼ]			**k'** [kʼ]		**q'** [qʼ]	**'** [ʔ]
Africada	non aspirada		**dz** [ts]	**dl** [tɬ]	**j** [tʃ]				
	aspirada		**ts** [tsʰ]	**tl** [tɬʰ]	**ch** [tʃʰ]				
	eyectiva		**ts'** [tsʼ]	**tl'** [tɬʼ]	**ch'** [tʃʼ]				
Fricativa			**s** [s]	**ł** [ɬ]	**sh** [ʃ]	**x** [x]	**xw** [xʷ]	**x̣** [χ]	**h** [h]
Nasal		(**m** [m])	**n** [n]						
Aproximante				**l** [l]	**y** [j]		**w** [w]		

Nota: /w/ ye namái llixeramente llabial, ente que /m/ nun ye un soníu patrimonial del eyak.

L'inventariu vocálicu ye:

<table>
<tr><th></th><th colspan="3">Tirante/Llarga</th><th colspan="3">Laxa/Curtiu</th></tr>
<tr><th></th><th>anterior</th><th>central</th><th>posterior</th><th>anterior</th><th>central</th><th>posterior</th></tr>
<tr><td>align="center"|i· [iː]</td><td></td><td>o· [oː]</td><td>i [ɪ]</td><td></td><td>o [ʊ]</td></tr>
<tr><td>align="center"|y· [yː]</td><td></td><td></td><td>y [ɛ] / æ [ɛ]</td><td>a [ə]</td><td></td></tr>
<tr><td>align="center"|a· [aː]</td><td></td><td></td><td>a [a]</td><td></td><td></td></tr>
</table>

Les vocales siguíes de "n" articúlense como vocales nasales.

Referencies

1. «ADN.com (https://archive.is/20120729204845/http://www.adn.com/189/story/290580.html)». Archiváu dende l'orixinal (http://www.adn.com/189/story/290580.html), el 29 de xunetu de 2012. Consultáu'l 22 de xineru de 2008.
2. BBC News | Americas | Last Alaska language speaker dies (http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/7206411.stm)
3. "How Do You Learn a Dead Language? (http://www.slate.com/id/2182949)", Christine Cyr, *Slate*, January 28, 2008
4. Marie Smith | Economist.com (http://www.economist.com/obituary/displaystory.cfm?story_id=10640514)
5. Hopkins, Kyle. «Extinct Alaska Native language interests French student (https://web.archive.org/web/20110610140310/http://www.adn.com/2010/06/27/1343777/unlikely-passion-may-save-eyak.html)». Archiváu dende l'orixinal (http://www.adn.com/2010/06/27/1343777/unlikely-passion-may-save-eyak.html), el 10 de xunu de 2011. Consultáu'l 15 de xunetu de 2011.
6. Gibbins, Jennifer. «Preserving Alaska Native culture (http://www.thecordovatimes.com/article/1125preserving_alaska_native_culture)». Consultáu'l 15 de xunetu de 2011.

Bibliografía

- Hund, Andrew. “Eyak.” 2004. Encyclopedia of the Arctic. Taylor and Francis Publications. ISBN 1-57958-436-5
- Krauss, Michael E., ed. 1982. In Honor of Eyak: The Art of Anna Nelson Harry. Fairbanks: Alaska Native Language Center. ISBN 0-933769-03-2
- Krauss, Michael E. 2004. Athabaskan tone. Pp. 51–136 in Sharon Hargus & Keren Rice (eds) *Athabaskan Prosody*. (Current Issues in Linguistic Theory 269). Amsterdam: John Benjamins. ISBN 90-272-4783-8. Based on an unpublished manuscript dated 1979.
- Krauss, Michael E., and Jeff Lleer. *Athabaskan, Eyak, and Tlingit Sonorants*. Alaska Native Language Center Research Papers Non. 5. Alaska Native Language Center, University of Alaska, P.O. Box 757680, Fairbanks, AK 99775-7680, 1981. ISBN 0-933769-35-0
- New Yorker, June 6, 2005: "Last Words, A Language Dies" by Elizabeth Kolbert

Enllaces esteriores

- Native Village of Eyak (http://www.nveyak.com) (official homepage of the Tribe)
- An Eyak speaker (http://www.omniglot.com/forum/viewtopic.php?f=2&t=550)
- Alaska Native Language Center (http://www.uaf.edu/anlc)
- Wrangell's 1839 Comparative Word-List of Alaskan languages (http://www.asna.ca/alaska/research/slovar.pdf#page=20) (includes Eyak)
- BBC News article (http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/7206411.stm) about death of last native speaker, with her picture. (Article date January 24, 2008).
- Eyak Preservation Council (https://web.archive.org/web/20100115224558/http://redzone.org/index.php/eyak_preservation_council)
- From Stewards to Shareholders: Eyaks Face Extinction (http://multinationalmonitor.org/hyper/issues/1993/03/mm0393_09.html) (interview).
- The Eyak Corporation (http://www.eyakcorporation.com) (ANSCA Corporation)
- Extinct Alaska Native language draws French student's interest (https://web.archive.org/web/20110610140310/http://www.adn.com/2010/06/27/1343777/unlikely-passion-may-save-eyak.html)
- "In Alaska, a Frenchman Fights to Alica the Eyak's Dead Tongue" (http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704499604575407862950503190.html?mod=WSJ_LifeStyle_Lifestyle_5) Jim Carlton, *The Wall Street Journal*, 10 August 2010

Control d'autoridaes	**Proyeutos Wikimedia** · Datos: Q27480 · **Identificadores** · AAT: 300388289 (https://www.getty.edu/vow/AATFullDisplay?find=&logic=AND&note=&subjectid=300388289)